

KURYER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 27 Czerwca V. S. ROKU 1806.

ROSSYA.

S. PETERSBURG VS. d. 29 Czerwca. Półkownik Grinstein umieszczony w Białoruskim półku huzarskim. Kommendantami zostają: leibgardyi półku strzelców Półkownik Graf S. Priest; Staroskolskiego muszkietyerów Półkownik Popow. Riazanski Wice Gubernator aktualny stanu Konsyliarz Licharew uwalnia się od służby z pensją półowy gaży. Moskiewskim Wice Gubernatorem będzie Rzymsko Katolickiego Collegium Prokurator, dziś stanu Konsyliarz Owcin. Aktualny stanu Konsyliarz Mitusow dla słabości zdrowia nie mogący służyć otrzymał pensją dożywotnią półowy gaży. Stanu Konsyliarz Pawłow w nadgodę 40 letniej służby otrzymał pensją całej gaży. G. infanteryi Graf Gudowicz Astrachański Gubernator wojenny zarządzać będzie interessami cywilnymi w Guberniach Astrachańskiej, Kaukazkiej, i Gruzji. Aktualny tajny Konsyliarz Guriew będzie Ministrem udzielnym. Stosownie do manifestu d. 8 Września r. 1802, pocztowy departament przyłączony jest do Ministerium wewnętrznych interessów. Tajny konsyliarz Graf Soltykow będzie Dyrektorem szkoły kupieckiej na miejscu uwolnionego od obowiązku tajnego konsylarza Demidowa. Archimandryta i Rektor Seminarium Parfien otrzymał krzyż ozdobiony drogiemi kamieniami w nadgodę utrzymanego porządku w Astrachańskiej Dyecezyi pod niebytność Arcy B. Orenburskim Biskupem został Archimandryta Augustyn nauczyciel w korpusie kadetów. Jarosławskim Arcy B. będzie Biskup dawniej Orenburski Ambroży.

Wice Admirał Sieniawin przysłał następujący raport do Wice Admirała towarzysza Ministra sił morskich Cziczagowa. Kapitan flotny i rangi Belli doniosł, iż według zalecenia moiego idąc z dywizją okrętów iemu powierzonych na zajęcie wysp, które leżą przeciwko Dalmacyi, podbił naprzód Curzolo d. 30 Marca; garnizon w niewolę zabrany odesłał do Corfu z 6 statkami poymanemi. Gdy Kapitan bawił na pomienionej wyspie, posłał statek Expedition do Lissy, dla przecięcia ucieczki Francuzom tam stojącym. Kommendant tego statku znajdując się w bliskości wyspy Luca, wziął 3 masztowy statek z 39 Francuzami. Belli zostawiwszy w Curzolo niewiele żołnierza z Podporucznikiem Woieykowem, udał się w podróż dalszą. O czém od niego uwiadomiony, dla uczynienia potrzebnych rozrządzeń osądziłem za rzecz przyzwoitą, wynieść z Bocca di Cattaro d. 26 kwietnia do Curzolo z okrętami Selafail i S. Piotr, do których w czasie żeglugi przyłączyła się fregata Awtroil idąca z Messiny. D. 27 o południu zbliżając się do twierdzy Curzolo nie widzieliśmy żadney flagi, żadnego człowieka z mieszkańców; lecz wkrótce potem pokazało się kilku Francuzkich żołnierzy stojących na straży, i odebraliśmy wiadomość, że w nocy d. 26 nieprzyjaciel w liczbie 350 ludzi, na 7 statkach przeprawiwszy się tu z Makarowa, zabrał w niewolę Rossyanów od Kapitana Belli zostawionych, i zajął twierdzę.

Z liczby onych 7 statków, z uszły przed moim przybyciem, 5 zabrała fregata Awtroil. Chociaż mocno chciałem tegoż d. na ląd wystąpić dla odebrania twierdzy, nie mogłem tego wykonać dla przeciwnych wiatrów. W nocy d. 28 Francuzi w łodziach obywatelskich uszli z różnych miejsc na przeciwny brzeg Ragusański; łódź tylko jedna poymana z 16 ludźmi. Tak zaś nieprzyjaciel w ucieczce pośpieszał, iż zostawił na miejscu naszych żołnierzy w niewolę zabranych, uprowadziwszy samego tylko Woieykowa. Curzolo wydało wiele wina, w las obfituje zdalny do budowania mniejszych okrętów. Uczyniwszy potrzebne rozrządzenia na obronę tej wyspy, i zostawiszwy przy niej fregatę Awtroil, poszedłem

d. 29 do Lessiny. Na drodze między tą wyspą i Lissą spotkałem okręt Azia; którego kommandant Belli doniosł, że d. 17 kwietnia przybył do twierdzy Lessina z pomienionym okrętem, i 5 mniejszemi statkami, d. 18 wysłał trzy zbrojne szalupy, które w porcie Palermo zabrały statek; d. 19 kazał założyć baterią na małej wyspie naprzeciw uścia portu, ażeby ułatwić naszym lądowanie. Francuzi niemieszkając silnie do naszych robotników strzelać zaczęli; lecz wkrótce są odparci. Ogień bateryi naszej w krótkim czasie zgasił nieprzyjacielską. Na ląd Belli wysłał Stabs Kapitana Skorobohatowa, z 100 ludźmi, i 42 maytkami. Cignali nieprzyjaciela do Katolickiego kościoła; lecz Francuzi całą siłę tam zgromadziwszy, przy pomocy mieszkańców, odpędzili naszych przewyższającą liczbą, i przymusili do odwrotu. Z Rossyjskiej strony poległo ludzi 11, ranionych 33, w niewolę wzięty Skorobohatow z 59 żołnierzy. Zabrał także nieprzyjaciel statek stojący na mieliznie z 32 ludźmi. Francuzi wielką klęskę ponieśli tak w bitwie, jako też przez ogień bateryi i okrętów. Belli umówiwszy się z kommandantem Francuzkim zamianę jeńców zrobił. Prócz wyliczonych statków, któreśmy zabrali, fregata Venus płynąca z Triestu z inne poymała; na jednym z nich znaleźliśmy Austriackiej monety miedzianej za 35 t. złotych. Drugi przedaliśmy za tysiąc 300 czerwonych złotych Weneckich.

TURCYA.

CONSTANTINOPOL 30 Maia. Małżonka Ambasadora Brytaunii W. Arbuthnot umarła. W. Wezyr opuszcza stolicę naszą wkrótce, pośpieszając do Romelii, do wytkniętych obozów, gdzie zgromadza się armia Turcka; rozumiemy, że z Jussufem pójdą do Serwii dla potłumienia rokoszu Czernego. W porcie pomnaża się coraz liczba okrętów uzbrojonych pod okiem Kapitana Baszy. Z Arabii niepomyślne doniesienia Sułtan odebrał. Wehabitowie górni. Tłum ich wielki napadł karawanę pielgrzymów nabożnych idącą do Mecca, całą zabrał, Baszę przewodnika i obrońcę zamordował; wielkie tu było krwi przelanie. Arabów liczba pomnaża się codziennie; nowi wodzowie z gromadami nowemi przybywają do dawniejszych; wojenne powodzenia, łatwa zdobycz, lud dziki z siedlisk porusza. Przypadek zdarzony karawanie tém bardziey zasmucił Portę, że roztargniona w Europie, dać nie może posiłku żadnego, i czekać musi spokojnie okropnych skutków Azyatyckiego rozruchu.

O Bejach Egipskich nic nowego; trzymają Mamelukowie kraj cały prawie; sama tylko Alexandrya przy Turkach została; podziśdzeń Sułtan odpowiedzi żadney nie dał względem przywrócenia Egiptowi rządu dawnego. Upadła nadzieja, żeby Kapitan Basza flotę z wojskiem prowadzić miał w te strony. Porta dziś zda się iedynie zajęta staraniem o przywróceniu spokojności w prowincyach Europejskich; która gdyby tu zakwitnąć mogła, bez wątpienia z większą łatwością potrafiłby Dywan radzić o porządku w Azyatyckich i Afrykańskich dzierzawach; sam odgłos odniesionych zwycięstw, upokorzonych buntowników, broń wytrąci dalekim naśladowcom. Pod miastem Salonichi kazano zgromadzić liczne wojsko z dywizyi rozrzuconych w całej Grecyi, bez wątpienia przeciw Serwianom. Dey Algierski przesyłając Selimowi 3 zwykłe podarki, prosił ażeby mu przedała Porta wiele prochu i inney ammunicyi wojennej; Sułtan część znaczną darował. Kapitanom okrętów kupieckich narodu Greckiego tłumacz Admiralicyi zalecił w porcie naszym, ażeby odtąd używali flagi Ottomańskiej.

AUSTRYA.

WIEN 25 Czerwca. Cesarz do wiadomości po-

wszechney podać kazał chwalebny czyn Franciszka Rath, który będąc dobr znacznym właścicielem w Austrii, ażeby nie tylko swoje poddaństwo, ale też sąsiedzkie, mianowicie ubogich ochronił od głodu, i niepomiarowanego zdzierstwa lichwiarzów, nie tylko wielkie zapasy, jakie miał w domu rozmaitego zboża, sprzedał w mierney cenie, lub rozdał pożyczanym sposobem bez zysku do iesieni, ale też wiele t. korcy zprawanego z Węgier i Croacyi. Postępek obywatelski iest od rządu wystawiony za wzór uwielbienia i naśladowania godzien.

Wkrótkim czasie mieliśmy z szkodliwe pożary. Wybuchnoł pierwszy w górniczym mieście kraju Węgierskiego Schemnitz, i chociaż prędko był ratunek, 85 domów obrócił w perzynę, z wielu innych dachy pozrzucono. Ogień tak był gwałtowny, że ratujący z narzędziami do gaszenia pożarów używanymi życie tracili. Zgorzał kościół Niemiecki, Collegium Piarów, plac kameralny. Jak wiele osób zginęło w okropnym przypadku, niewiadomo. Spalonych domów mieszkańcy majątek cały utracili; nie można było nic ratować; szkoda nie oszacowana. Ludzi wiele iest opalonych. Drugi pożar zdarzył się w mieście Czeskim Niemie; tu podobnym sposobem 300 domów poszło w perzynę; kościół, ratusz, stary zamek i nowy, równemu losowi podpadły. Rząd i obywatele niosą nieszczęśliwym skuteczną pomoc.

Jest wiadomość, że kommissarz wojenny Austriacki Lorberau z Clagenfurth w Carinthii rozkaz odebrał udać się do Albanii. O dalszych postępach Serwianów przeciw Belgradowi, nie odebraliśmy nic nowego z Semlina; Czerny oblężenie prowadzi do końca, bez pośpiechu iednak, spodziewając się podobno, iż głód przegadze Turków przymusi do złożenia broni, niżeli odbiorą posiłki spodziewane. Przeto bombardowanie miastu szkodliwe częstokroć przerywa. Gdyby Kusanyz Ali i Janćzarowie spodziewać się mogli dotrzymania kapitulacyi i przebaczenia, dawnoby już opuścili twierdzę; sama tylko boiaźń śmierci nieuchronney, i potrzeba z rozpaczy wynikła, oblężonych utrzymać, bardziey niż nadzieia odsiecz. Bośniacy posiłku nie dali; pokazała się wprawdzie mała ich dywizya na granicy; lecz ją namiestnik Czarapic rychło odpędził.

Słychać, że port Ragusański przez Anglików iest zamknięty; owszem całe Adryatyckie morze iest napełnione zbroynami okrętami, które do Triestu, Fiume, innych portów zawiać przeszkadzaia, przez co handel w tych stronach upada zupełnie; żaden statek nie śmie wychodzić pod żagle. Graf Khevenhuller posłujący u dworu Rzymskiego iest odwołany. Pod murami naszymi od kilku d. regimenta załogę składające manewrować zaczęły nowym już sposobem.

BRYTANIA W.

LONDYN 21 Czerwca. Donieśliśmy o pogłoskach względem blizkiego pokoju; tak są powszechne, tak przyjęte; papiery nasze tak statecznie podnoszą się od d. kilku, tak wielki iest nacisk kupujących one, ażeby zyskali gdy ieszcze wyżej postąpią, iż niektórzy wierzyć nie chcą, ażeby to dziełem być mogło ludzi przemysłnych, z oszukania i omyłki cudzey zyskiwać umiejętnych. Jeden tylko bankier zakupił na 500 t. FS. To iednak oszukanie i omyłka nie są rzeczy u nas nowe i nadzwyczajne. Rzecz pewna, że Lord Yarmouth powrócił do Francyi; słychać, że zamianę ienców ma umówić ostatecznie; a ponieważ mamy daleko więcej Francuzkich, domaga się nieprzyiaciel, abyśmy przyieli zprzymierzeńców, na dopełnienie liczby; w tymże czasie mają być ułatwione trudności względem Anglików zatrzymanych wraz po ogłoszoney wojnie, Hannoveranów, którzy broń złożyli pod obowiązkiem nie podnoszenia oney do zamiany, i Francuzów, którzy z S. Domingo przed mieczem Murzyńskim uchodzili.

Chociaż G. Moore z drugimi wodzami dawno przedsięwziół podróż do Sycylii zastępując miejsce chorego G. Graigh, woyska iednak na wyprawę przeznaczone w portach stoia; nawet regimentom legionu Hannoverkiego, z Corck wypłynąć mającym, kazano na miejscu zostać, i czekać nowego urządzenia; którą to okoliczność ludzie pragnący pokoju brać chcą za nowy dowód, że już umysły zbliżają się do zgody. Na ostatniej audy-

encyi prezentował się Królowi Lord Elgin z Paryża przybyły, i Margrabia Duglas wyznaczony Ambassador do S. Petersburga; tego imie zostało wniesione na listę tajnych konsyliarzów Korony. Yarmouth z Dover do Calais popłynął na korwecie Królewskiej; mówią iż wkrótce Lord Holland synowiec Foxa pośpieszyć ma do stolicy Francuzkiej.

O wyprawie pamiętney G. Miranda nie mając raportów urzędowych, czerpamy wiadomość z prywatnych listów. Gdy się znajdował w Mole Nicolas porcie S. Domingo, przyłączyć się miało do niego 6 Angielskich fregat; na te, iakoteż na statki przewozowe zabrano 6 t. zbroynych Murzynów i Mulatrów. Doniesienia odebrane z Lagaira od brzegów prowincyi Carracas d. 28 kwietnia zwiastują, że w całym kraju panuje trwoga, nie wchodząc w żadne szczegóły. Milczenie Hiszpanów dopełniając Anglicy, przydaia, że wyspę S. Małgorzaty, Cumana, Barcellonę, Carracas wziął G. Miranda; z miejsc ostatnie poddały mu się bez odporu. W kilka d. po wylądowaniu przyłączyło się do niego 16 t. ludzi krajowych, którym natychmiast broń dano. W prowincyach wewnętrznych Gubernatorowie ostrzeżeni, zgromadzić mieli 3 t. regularnego żołnierza Hiszpańskiego, i 20 t. zbroynę milicyi.

Lecz wszystkie te doniesienia z krajów dalekich przysłane, z ust do ust przechodząc mogą być powiększone nad miarę i niepewne; to niewątpliwa, że w dzisiejszych okolicznościach los Hiszpańsko Amerykańskich osad zawisł od woli rządu naszego; gdyby Miranda odebrał znaczny posiłek w żołnierzu Angielskim, zapewne mógłby zagarnąć wiele krajów. Lecz nie wiadomo, co uczynią Ministrowie, i jakie dadzą rozkazy Admirałowi Cochrane, który prosił o instrukcyę. Zgadnąć trudno, iakie 6 fregat przyłączyło się do G. Miranda, iakie 6 t. Mulatrów i Murzynów zabrał na statki. Brytania W. nie ma tak znaczney liczby czarnego ludu pod bronią na wyspach cukrowych, Jamaikę wyiowszy, gdzie nie był ów Generał. Chyba rozumieć trzeba, że Dessalines dał iemu posiłek i wodza Petion, iak dawniey głoszone, Słychać, że ten rządca wyspy Hayti kupił znaczne dobra w Ameryce północney pod Philadelfią.

Wielkorządca osad wschodnio Indyjskich wyznaczony ieszcze nie iest. Przyznaie Angielska publiczność, że Lord Lauderdale ma wszystkie przymioty potrzebne człowiekowi, któremu rząd chce poruczyć Administracyę dzierżaw nayważniejszych, i wprowadzenie do niey porządku. Lecz nie podobało się Dyrektorom, że korona wprzód nie umówiła się z niemi; dla tego po dwakroć nominacyę iego odrzuciła większością głosów. Dziś rozumiemy, że ugoda iest blizka, Lauderdale popłynie do Indyi; tym czasem Fox do zastępcy Barlow przesłał załecenie, ażeby w wydatkach cywilnych i woyskowych zachowano iak naywiększą oszczędność, co ma być gruntem i zasadą dalszych odmian w administracyi Indyjskiej. Czekamy niecierpliwie z tamtąd nowych doniesień, co przedsięwziół nieprzyiaciel, co czynią Admirałowie Angielscy na obronę osad i handlu. Z Manilli niewątpliwie wyszła eskadra Francuzka, w której są 2 okręta lin. z kilku fregatami; ta nie mogąc w osadzie Hiszpańskiej doczekać się przybycia Adm. Hartsinck, udała się do wysp Sonde, gdzie miał ją potkać wódz Batawski; tu spólnymi siłami chcą walczyć z flotą Chińską, tam że pośpieszył Adm. Pellew niosąc posiłek swoim,

Statek z wyspy Duńskiej S. Tomasza przybył do osad Angielskich doniosł, że 3 fregaty Francuzkie, i Hiszpańska, zawinęły do Portorico; 4 zaś okręta lin. Francuzkie stanęły w S. Domingo na tém miejscu, gdzie niedawno Duckworth Adm. Lessaigue poraził. Jeśli tak iest, ta eskadra częścią oney być musi, która w liczbie 18 okrętów lin. d. 14 grudnia z Brestu wyszła. O podróży H. Buonaparte z S. Salvador do Martiniki wątpić zaczęliśmy, nie odbierając o nim żadnych wiadomości z Indyi zachodniey. Słychać, że Strachan, Warren, Stirling z eskadrami swemi krążą blizko wysp Canaryjskich i Przygorka zielonego, w nadziei spotkania nieprzyaciół, gdyby do Europy mieli powracać; i jeżeli zaś krążenie do zamierzonego czasu przedłużone będzie daremne, niemylny wniosek, iż eskadry Francuzkie do obu Indyi są posłane; wtenczas wodzowie nasi pośpieszą na ratunek.

Z Amerykanami większe coraz rodzą się trudności.

Po wiadomości zabiciu żeglarza RP. przez okręt *Leander*, nastąpił wkrótce inny przypadek. *Fregata Angielska Cleopatra* o mil 2 od brzegu stanów zjednoczonych, spotyka statek Amerykański, zatrzymuje, zabiera z niego kilkunastu podróżnych, podobno Szkockich lub Irlandzkich emigrantów, którzy w Ameryce osieść mieli; przydają Republikanci, że lud nasz inne szkody poczynił. Zatem *fregata* zbliża się do *Baltimore* dla nabrania wody świeżej; nie przyjęta do portu; idzie do *Norfolck*; lecz i tam lud ostrzeżony zapewne odmówił gościnność. Tegoż czasu szalupa zbrojna Angielska widzi Amerykańską *fregatę*, i mniemając że jest statek kupiecki, zatrzymać się rozkazuje; *fregata* kończy podróż; dała ognia szalupa; odpowiedzieli tak silnym ogniem Amerykanie, iż statek nasz utonął. Nowa do kłótni pobudka.

Prywatni obywatele RP. w kilku portach uzbraiają pilnie korsarzów, czekając wojennego hasła; lecz rząd Stanów zjednoczonych i Ministrowie nasi mniej są poręczni. Ci syna *Kancelarza Erskine* wyznaczają nadzwyczajnym posłem do RP, ażeby zgodę i pokój przywrócił. *Jefferson* podziśdził żadnych rozkazów nie wydał na uzbrojenie floty. Amerykański skarb w czasie spokojnym nie utrzymuje nad 1500 ludu morskiego, których półowa dziś jest na morzu śródziemnym, i służy na eskarze użytej przeciw rozbojnikom Afrykańskim. W czasie potrzeby publicznej *Jefferson* zgromadzić może wiele t. maytków na okrętach kupieckich; lecz uzbrojenie wojennych statków czasu długiego potrzebuje; gdy zaś obu narodów najwyższa zwierzchność daleką być się zda od nieprzyjacielskich myśli; rychłej ugoda może nastąpić, jeżeli dokończone będą przygotowania obu stron potrzebne do poparcia praw i pretensyi wzajemnych.

Król rozkazał, ażeby statki pod flagą *Pappenburgską* zatrzymane lub zabrane, wolno puszczane były. Flota wielka kupiecka z Anglii niedawno wysłana do Indyi zachodniej, szczęśliwie stanęła w *Barbados*; ta której spodziewaliśmy się z *Jamaiki*, spotkana w drodze od kilku Francuzkich korsarzów, uzbroiła na prędce kilka większych statków ku obronie; nieprzyjaciel uderzyć nie śmiejąc poszedł w stronę. Przeważa dziś opinia, że rząd Angielski otworzyć się wspierać nie ma wyprawy *G. Miranda*; lecz oraz przeszkadzać nie będzie prywatnym obywatelom naszym, którzy na wzór Amerykanów, osobą i majątkiem przyłożyć się zechcą do tego przedsięwzięcia. W *New Yorck* jest wiadomość, że nad rzeką *Sabina*, na granicach *Floridy* i *Louisiany* przyszło do nieprzyjaznych kroków między *Hiszpanami* i *Amerykanami*.

Gdy w *Edinburgu* ogłoszono, że *Lord Melville* niewinnym jest uznany, zgromadzili się jego przyjaciele, domy oświecili, dając ten głośny dowód szacunku ziomkowi swemu; zwierzchność czuwała, żeby od przeciwnie myślących nie wszczęło się zamieszanie. W dobrach należących do *X. Bedford* przed kilku d. obchodzono doroczną uroczystość rozdawania nagrody gospodarzom i rolnikom. Zgromadzenie było liczne i świetne, nieprzytomnego oycy *Wice Króla* miejsce zastępował syn *Margrabia Tawistock*. *Admirał Russel* z *Yarmouth* pośpiesza do *Texel* uważać mając obroty *Batawów*; eskadra jego składa się z okrętów lin. *Majestic* od 74 armat, *Dictator*, *Stately*, *Agincourt*, *Ruby*, *Nassau*, od 64 i 2 *fregat*; *Adm*; *Duglas* pod nim służy.

W izbie niższej *Lord Temple* czytał prośbę obywatelów mających plantacje cukrowe w *Jamaice*, przeciw uprojektowanemu od *Foxa* zniesieniu handlu *Murzynów*. Wkrótce potem spór powstał, czyli Amerykanom wolno będzie lub, nie na przyszłość handel prowadzić w osadach naszych zachodnio Indyjskich. Dowodziła *Oppozycja*, że gdy handel Angielski w Europie jest dziś zciężniony, powinien *Parlament* nowy otwierać w drugich stronach, tam najbardziej, gdzie przeszkody od nikogo mieć nie możemy. Nie tak zasłużyli się nam Amerykanie, żebyśmy zapominając o sobie, dla nich dobrze czynili; rząd naprzód opatrywać powinien potrzebę własnych ziomków; i tworzyć szkołę żeglarską, któraby tysiące doświadczonych obrońców dawała krajowi. Odpowiedzieli *Ministrowie*, że *Brytańnia W.* mało mając żywności, kupować ją musi u postronnych na domową potrzebę; gdyby wszystko posyłała do cukrowych osad, tych właściciele drożey opłacać wszystko, w cenie wyższej musieliby nam przedawać produkta swoje. Dziś im Amery-

kanie sami wszystko przywożą najtaniej, w jak najkrótszym czasie. Gdybyśmy zrywać chcieli odwieczne związki między osadami i Ameryką, Anglicy i Amerykanie zarówno byliby zniechęceni; *Brytańnia W.* handel ma dość obszerny; zciężnienie długo trwałem być nie może. Z tych uwag większość głosów 112 przeciwko 54 postanowiła, iż Amerykanie mogą nadal prowadzić handel w osadach naszych, otrzymując na to pozwolenie od rady Królewskiej.

W tejże izbie niższej d. 17 mówiono o potrzebie rozpoczęcia procesu *Lorda Wellesley Indyjskiego* wielkorządcy; rzecz zostawiona jest czasowi dalszemu, gdy sam oskarżyciel *Reprezentant Paul* oświadczył, że potrzeba jest konieczna, zprowadzić z Indyi wschodniej świadków kilku. *Fox* mówiąc o potrzebie rychłego urządzenia wojsk lądowych, według wiadomego projektu *Windhama*, oświadczył, że w okolicznościach dzisiejszych, najpomyślniejszy pokój będzie, który nie zostawi żadnego nasienia przyszłych niezgod i wojen, zachowa związki Angielskie z *Mocarstwami* lądowymi, równowagę w Europie, słowem taki, który podpisując *Brytańnia W.* nie da na ofiarę honoru swego, bezpieczeństwa narodów.

Czytaliśmy niedawno w *Paryżkich* pismach uwagi dowodzące, iż *Brytańnia W.* nigdy na lądzie potężną nie była, i teraz być nie może. Odpowiadając autor na przewidziany zarzut, iż Anglicy niegdy *Francją* prawie całą podbili, przypisuje zwycięstwo zprzymierzeniu się z nami kilku *Francuzkich* XX; a zapominał, iż *Anglia* w ten czas nie panowała nad *Szkocyą*, z *Irlandyi* posiłków nie miała, słowem ze wszystkich względów od *Francyi* mniej ludną, obszerną, i potężną była; przemilczał, że zwycięstwa nasze nie tak liczbie żołnierza, jako raczej doskonałości wodzów, *Edwarda 3. X. Czarnego*, *Henryka 5. X. Bedford*, i *Talbota* byliśmy winni. Wspominał wojny z *Ludwikiem 14 Gwilhelma 5*; przemilczał, że Król nowy panował rozdwojonemu ludowi; jedną ręką powściągał *Szkotów*, poskramiał zbuntowanych *Irlandczyków*; drugą odpierał nieprzyjaciół postronnych, ratował zprzymierzeńców. Zwycięstwa *Marlborougha* przypisuje namiętności od nas wojskom *Niemieckim* i *Batawom*! Bo zapominał, że tylko dopóty zwyciężał *Eugeniusz* i zprzymierzenie, dopóki narodowy żołnierz Angielski był w obozach; po oddaleniu się walecznych *Anglików*, są słowa *Marszałka Villars*, datem poznać nieprzyjacielowi, że mu trudno walczyć.

Tém większy zaszczyt, że Angielscy wodzowie rzeczy wielkich dokazywali z garstką żołnierza. Mogliśmy utrzymywać więcej; lecz polityka wyciągała, żebyśmy najbardziej myśleli o stworzeniu i ugruntowaniu morskiej potęgi. Nie wspomniemy, że *Cromwell* posiłkował *Ludwika 14*, że jego żołnierz przyłożył się najwięcej do zwołanego zwycięstwa pod *Dunquerque*, i wzięcia tego portu. W którym czasie *Francuzi* *Anglików* słabemi na lądzie widzieli? Zapewne nie pod *Ludwikiem 15*. Świadczą za nami z wojny o sukcesyję *Austryacką* i 7 letnią. Podczas pierwszej zdobyliśmy wiele osad w Ameryce, dając posiłek *Maryi Teressie*, który byłby zaiste dostateczny, gdyby *X. Cumberland* miał talenta, iakie w *Maurycym de Saxe* iasniały. Podczas wojny z *Indyą* zdobyliśmy, *Canadę*, *Antylskie* wyspy, wiele osad *Hiszpańskich*; i razem posiłkowaliśmy *W. Fryderyka* w *Niemczech*; tu żołnierz Angielski pod *Ferdynandem Brunświckim* tryumfował pod *Minden* i wielu innych miejscach. Cóż mówić o Amerykańskiej wojnie? Rozdwoieni w domu, lejąc krew bratnią, odpieraliśmy jednak zprzysiężonych na zgubę naszą *Francuzów*, *Hiszpanów*, *Batawów*, *Marattów*, i *Króla Mysore Hyder Aly*, na morzu i lądzie; a jeśli utraciła *Brytańnia* osady Amerykańskie, zachowała w całości wschodnio Indyjskie od r. 1760 niezmiernie rozszerzone.

Nawet w rewolucyjnych wojnach, były dla nas szczególnie i pomyślne chwile; cała kampania r. 1793 mówi za tém. Wydartego sobie *Egiptu* zapomnieć nie może nieprzyjaciel. Dziś zarzuca, iż *Brytańnia W.* mając niezmiernie osady po wszystkich częściach świata, na ich obronę 50 regimentów utrzymać musi. Niech więc przyda, że te same osady ożywiają nasz handel, zaostrażają przemysł, dwoją ludność, powiększają dostatek, co wszystko daje *Anglikom* sposobność utrzymywania nie tylko owych 50 regimentów, ale też wielu innych. Rzecz

lasna nie potrzebuie dowodu. Dziś Brytannia liczy więcej 200 t. regularnego żołnierza lądowego, z Anglików samych, Szkotów, Irlandczyków złożonego; te dwa narody ostatnie bez potrzeby odosobnił autor, iakby do Monarchii nie należały, kładąc samych tylko Anglików 9 millionów. Nie mamy już Hannoveru; XX. Niemiec nie dają nam iak dawniej posiłkowego żołnierza; iednak dziś Jerzy 3 więcej nierównie ma ludu pod bronią, niż którykolwiek z przodków iego. Gdyby nas nie zasiała potęga morską, moglibyśmy iednak dać odpor naieźnikom; przy tej mocni iesteśmy dać posiłek Mocarstwom zprzymierzonym; doświadczenie i doskonałość wodzów dokażą wszystkiego.

WŁOCHY.

RZYM 4 Czerwca X. Hesse Philipsthal nie przyjmował Angielskiej pomocy, dopóki w murach Gaety zamknięty myślił iedynie o bronieniu odpornym tej twierdzy; lecz gdy postanowił, widząc nieprzyjacielską nieczynność, postąpić zaczepnie, ukrążącego przed portem Adm. Sidney Smith otrzymał pomoc, której liczba niewiadoma. Zatem wycieczkę czyni z kolumnami z 500 Anglików i Neapolitańskich żołnierzy złożoną, udała się morzem wzdłuż brzegów dla rozerwania sił i uwagi Francuzów; o 6 mil. od twierdzy wystąpiwszy na ląd opanowała naprzód mały zamek S. Andrzeja leżący na drodze która z Rzymu do Neapolu prowadzi; tam stojących załogą nieprzyjaciół wybito, działa zagwożdżono; lecz wkrótce Francuzi w potęgde większej przychodzą; walczyć trzeba było; skutek niewiadomy; iak wielu zbustron padło, nie słyhać; 20 Anglików, 80 Neapolitańczyków dostało się w niewolę; reszta kolumny od morza odcięta nie mogąc już powracać do statków swoich, a zatem do Gaety, oddaliła się rychley w przyległe góry, gdzie z malkontentów tłumem połączona długo niebezpieczną będzie. Inne z kolumny pod przewodnictwem X. Hesse Philipsthal prosto uderzyły na szaniec Francuzkie; lecz znalazłszy ostrożność X. powrócił do twierdzy po krótkiej utarczce. Tegoż czasu Sidney Smith zbliżywszy się z okrętami swoimi do brzegu, dawał ognia, od którego Francuzi nie mało ucierpieli.

Ferdynand 4 zwiedza z G. Acton całą Sycylią, wydając rozkazy, ażeby na brzegach była gotowość ku obronie. Woysko z mieszkańców wyspy złożone, dziś liczy głów 30 t. Anglików niewiadomo wiele stoi w Messynie i nad cieśniną. Powiadano dawniej, że gotowali się odpłynąć do Malty; teraz głoszą sami, że im nadchodzi posiłek bardzo znaczny. Król z Sycylii ogłosił, że Neapolitańczykowie, Francuzi, obywatele innych krajów pod rządem Francuzkim będących, mogą używać bezpiecznie własności swojej, która jest w Sycylii, iżeeli Sycyliiczkom dobra mającym na lądzie Włoskiej ziemi, równa łatwość będzie dozwolona; w przeciwnym zdarzeniu stracą wszystko. W Neapolu przed kilka d. 20 ludzi na śmierć zkazano, 20 odesłano do Fenestrelles w Piemencie na forticzną robotę. Kardynał Ruffo, który nie chciał uznać i pochwalić odmian zrobionych w Neapolitańskim kraju, wywołany jest z oyczyzny z całą familią; dziś przybył do naszej stolicy.

MEDIOLAN 6 Czerwca. Do państwa Kościelnego wprowadzili niedawno Francuzi 15 t. żołnierza, którzy prawie wszyscy rozłożyli się nad brzegiem Adryatyckiej odnogi. Słyhać, iż w Anconie zdjęto flagę Papieżką, a na iey miejscu Francuzką wywieszono; twierdzą zaś ogłoszono niby obleżoną. Przed kilka tygodniami Xięstwo Guastalla dane było X. Borghese; teraz postanowiono, ażeby skarb Włoski wypłacił temu panu za wartość onego 6 mill. lirów naszych ratami; cała summa wyliczona być ma do r. 1809. Według wiadomości odebranych z Neapolu, iak obleżenie Gaety porządne nie jest podziśdzien rozpoczęte, tak o wyprawie Sycylijskiej nie słyhać. Eugeniusz Beauharnois z G. Charpentier zwiedziwszy prowincye dawniej Weneckie tu powrócił. Od brzegów Dalmacyi doniesiono, że G. Lauriston do Raguzy wprowadził na załogę 6 t. żołnierza. Kray ten pod protekcją Porty Ottomańskiej zostający, nie ma nad 60 t. ludności, z których blisko 10 t. mieszka w stolicy. Królowa Etruryi nie tylko zabroniła wprowadzać do państwa swojego towary Angielskie, ale też wprowadzone kazała konfiskować.

PARYŻ 21 Czerwca. Kardynał Maury niedawno wysłany do Rzymu, odebrał, iak słyhać, zlecenie, ażeby pracował nad urządzeniem nowym kościoła Francuzkiego. Dziś wiechał do stolicy naszej Lord Yarmouth, i natychmiast udał się do Ministra Talleyrand, któremu oddał Foxa depesze. Głosić zaczęto w mieście, że ta jest odpowiedź na propozycye od nas podane do przywrócenia pokoju; inni rozumieją, że traktujemy tylko o zamianę ieńców; cokolwiek jest, prędki powrót Lorda niedawno uwolnionego, dowodzi, że interessa są ważne; tymczasem papiery nasze coraz w górę idą.

Około dokończenia portu Napoleona w Cherburgu pracuje teraz ludzi z t. Angielskie fregaty krążą często przed nim, lecz zbliżyć się nie mogą z batteryi rażone. Niedawno z nich iedna znaki dawała; sternicy w liczbie 6 rozumiejąc, że ten jest statek obojętny, z usługą pośpieszyli. Stanowczy na statku, błąd poznali, lez późno, i do Anglii są zaprowadzeni. Ten przypadek stał się szkodliwym dla żeglarzów obojętnych; gdy z nich który chce zawinąć do portu, sterników dostać nie może, ponieważ żaden nie śmie oddalić się od brzegu, dla boiaźni, ażeby okręt nieprzyjacielski nie był. G. Morand wyznaczony kommandantem w Corsyce. Od armii naszej dotąd żadna dywizya z Niemiec nie przeszła na brzeg lewy Renu, nie mając na to rozkazów od głównego kommanderującego Marszałka Berthier, który w Munich bawi. Słyhać, iż odprowadzenia ieńców Austriackich z Bawaryi do Szwabii, ta iedynie być miała przyczyna, że ich utrzymywanie w Bawaryi dwakroć więcej kosztowało skarbowi, niż może kosztować w Cyркуle Szwabskim.

RZESZA NIEMIECKA.

W porcie Bordeaux znajdowało się 5 okrętów kupieckich Szwedzkiego narodu; zatrzymano wszystkie; rząd Francuzki ludzi za brańców wojennych uznając do Valence odesłał; innych wielu tym podobnych, których pobrano w drugich portach, zaprowadzono do Auxerre i Auxonne. Kolosalny posąg oycy Monarchy naszego Gustawa 3 już jest dokończony, i wkrótce stanąć ma w Stockholmie na miejscu wyznaczonem, iako dowod nieśmiertelney wdzięczności stanu mieyskiego zmarłemu Królowi.

GREIFSWALD 20 Czerwca. Wszystko ieszcze w Pomeranii na dawnym stopniu widzimy; woyska Szwedzkie zatrudniają się utwierdzaniem granic. Milicyi rozeyść się do domów pozwolono, z rozkazem ażeby gotową była ruszyć w pole na pierwsze hasło. Pruski rząd kilku okrętom tego narodu w Stettinie zatrzymanym odeyść za paręką dozwolił. Królestwo Szwedzkie w r. 1805 liczyło tysiąc statków kupieckich; z których 230 należy do Stockholmu, 150 do Gothemburga. Kupcy nasi dla boiaźni korsarzów czas długi stali w Portugalskich portach; teraz 60 okrętów razem przybyło na morze północne pod zasłoną fregat Angielskich.

MUNICH 19 Czerwca. Woyska Francuzkie podziśdzien rozkazu nie odebrały do ruszenia ku Renowi; rannionych iednak i chorych żołnierzy dywizye wszystkie z Frankonii i Bawaryi odsyłają do Szwabii. Słyhać, że twierdza Braunau wkrótce ma być opuszczona, i z ziemią zrównana; co o fortyfikacyach nowych raczy niż dawnych rozumieć trzeba. Maxymilian I powiat Voralberg do Szwabskich dzierżaw swoich przyłączyć rozkazał. Na miejsce zwiniętego regimentu Wurtzburgskiego, nowy lecz pod N. 14 zaciągać zaczęto w Anspach. Jest pogłoska, że Minister wojenny Berthier rządzący w Neufchatel i Vallengin, rządzić oraz będzie w Szwaycarach.

SZWAYCARY.

BASEL 16 Czerwca. Sejm nasz postępuje w czynnościach swoich. Landamman Merian przełożył Deputatom stan dzisiejszy RP. za granicą, rozpoczęte z Austrią traktaty o inkameracyą, z Bawaryą i Wurtembergskim domem o granice. Donosił o konfiskacie w Neufchatel przez Francuzów nakazanej; zatem czytano prywatne urządzenia wszystkich Cantonów przeciwko wprowadzeniu towarów Angielskich, ażeby z nich Sejm złożyć mógł ogólne prawo. Oświadczył Merian, że Cantony Friburg, Solothurn, Appenzell przystąpiły do konkordatu z Apostolską stolicą zawartego w r. prz. Sejm prosi Cantonow Schwitz i Glarus, ażeby za innych przykładem idąc, to dzieło potrzebne dokonali.